

התכלת שבחוטי-הציצית וקשריה השמיים!

ספר במדבר פרק טו

לז) ויאמר יְהוָה אֱלֹהֵי מֹשֶׁה לְאֹמֶר: (לח) דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדַרְתָּם וְנָתַנּוּ עַל צִיצִית הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וְרָאִיתֶם אֹתוֹ וְזָכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אֲתֶם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: (מא) אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

רש"י על במדבר פרק טו פסוק מא

אשר הולאתי אתכם – על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי: אני ה' אלהיכם – עוד למה נא? [=הרי נאמר כבר בתחילת הפסוק] כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעש' ונטול שכר? אנו לא עושים ולא נוטלים שכר (שבת פח) על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ) אם לא ביד חזקה וגו' אמלוד עליכם.

מקושש רצה למנוע ישראל מלעזוב המצוות – בגלל גזירת המרגלים

ד"א למה נאמר וליאת מנרים [=מה קשר בין יצי"מ לציצית?] אני הוא שהבחנתי במנרים בין טפה של צבור לשאינה של צבור אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא חילן בצגדו ואומר תכלת הוא.

ומיכודו של רבי משה הדרשן העתקתי:

מעם סמיכות-הפרשיות:

למה נסמכה פרשת מקושש לפ' ע"א (חולין ה) לומר שהמחלל את השבת כעובד ע"א שאף היא שקולה ככל המנות וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ו ט) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומנות ואת שבת קדשך הודעת להם ואף פרשת ליאת לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המנות שנא' ועשיתם את כל מצוותי:

רמזי ארבע-הכנפות:

על כנפי בגדיהם – כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ל' לשונות של גאולה שנאמר במנרים: והולאתי והללתי וגאלתי ולקחתי:

רמזי התכלת וחומי-הציצית:

פתיל תכלת. על שם שכול בכורות תרגום של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה וכן נבע התכלת דומה לרקיע המסחיר לעת ערב

וקמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משילאו ממנרים עד שאמרו שירה על הים:

שאלות הרבי:

- מה הוקשה לרש"י בפסוק זה – עד שנוקק ל'עזרא' מר' משה הדרשן? [רק הסמיכות? – היה לו לפרשה בתחילת הפרשה].
- מהי הנקודה המשותפת לשלשת העניינים?
- להלן הקשיים שבכ"א מקמעי-רבי משה הדרשן:

בקטע הראשון:

מדוע מצטט רש"י [להוכיח ששקולה כנגד כל המצוות] את פסוק מ? למה לא ציטט פסוק קודם [לט]: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'...?"

בקטע השני:

בפרשתנו לא מוזכר כלל 'מספר' הכנפות שבציצית (ורק בפ' כי תצא כב, יב. מוזכר מספרם) – מדוע, אם כן, ראה רש"י לנכון לפרש כאן טעם מספר הכנפות!?

בקטע השלישי:

כל רמזי-התכלת, קשורים לתיבה: "תכלת" בלבד, למה העתיק רש"י בדיבור המתחיל את תיבת "פתיל" – שאינו מפרשה כלל?

איזה שייכות ומהו הקשר בין "מכתם שהייתה בלילה" לבין "צבע הרקיע המשחיר לעת ערב"? רמז רחוק כל כך...

ועוד ועיקר: "תכלת" הוא צבעו של רקיע "לעת ערב" (היינו בשקיעה) ואילו מכת בכורות היתה "בחצות הלילה" אז הרקיע שחור משחור! ...

שמונת חוטי-הציצית קשורים לכללות המצוה: "ועשו להם ציצית", אבל "פתיל תכלת" הוא פרט צדדי (שחסר כיום) – שכתוב בצי-השני של הפסוק

מדוע הקדים רש"י לבאר רמזי-ה"תכלת", ואילו את חלקו הראשון של הפסוק העוסק ב"שמונה החוטים" ביאר רק בסוף פירושו?

בסיום פירושו: שמונה החוטים – כנגד שמונה הימים מיצי"מ ועד שירת הים! והחשבון תמוה:

וכפי שהעיר רבינו בחיי על רש"י

... ודבר ברור הוא שבשביעי של פסח אמרו ישראל שירה על הים ולא בשמיני, אבל באור דבריו: משיצאו ממצרים משעה שנתן להם רשות, ויום י"ד של שחיטת הפסח הוא בכלל זה, ולפי שהפסח הוא קדשים ובקדשים אין היום הולך אחר הלילה, הוא שכתוב (ויקרא ז) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר, אבל ללילה ראוי הוא,

ולפיכך כשאמרו ישראל שירה על הים היה שביעי לימי הפסח ושמיני ליציאת מצרים משעה שנתן להם רשות, והיא ליל ט"ו שהיא מיום י"ד שעבר:

4. אבל - מעיר הרבי - מה שהלילה הולך אחר היום הוא רק בקרבנות, ומכיון ש"מיצאו ממצרים" הו"ע נתינת רשות [ולא אכילת קרבן הפסח], הרי בזה נמשך הלילה ליום שלאחריו ?

וגם להמפרשים
שממשחטו את אלהי-מצרים הוי "אתחלתא דגאולה"
צ"ע שהרי היה זה בטרם נתן להם פרעה רשות לצאת

וזהבאור בכל זה :

אין מטרתו לבאר רק את סמיכות-הפרשיות ואין מטרתו לבאר רק את רמזי הכנפות והתכלת אלא

שלישיית-הנושאים המבוארים ברש"י זה באים לבאר "נקודה-משותפת אחת"

מהו הקשר של 'סיומת-הפרשה'

"אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים"

מה ענין יציאת מצרים אצל פרשת ציצית?

שני התירוצים ברש"י:

1. ע"מ כן פדיתי אתכם שתקבלו גיורתי
2. אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור וכו'

הצריכותא של שני-הפירושים:

הקושי בפירוש הראשון	מעלת הפירוש השני
טעם זה שייך לכל מצוה אחרת ! אמנם גורמת ל"ראיה" שגורמת ל"זכירה" שמביאה ל"עשיה".	שייכות יצי"מ לציצית, איננה רק בהיותה "מזכירה" כל המצוות.
ברם, עדיף להצמידה לע"ז שהיא עצמה שקולה ככולם	אלא שבציצית ישנו קשר ישיר למכת-בכורות, שמי שהבחין שם, הוא יבחין ב"תכלת-מזוייפת"
הקושי בפירוש השני	מעלת הפירוש הראשון
"אשר הוצאתיך מארמ"צ" קשור רק ל"מכת-בכורות"?	שכל ההוצאה ממצרים הייתה על מנת שנקיים כל גזירותיו,
מדוע סיומת של "אני ה' אלקיכם ... מארמ"צ מוצמדת לפרט-שולי זה ?	דבר הקשור לכללות מצוות ציצית [בגימטריא תרי"ג]

ומאחר ושני הפירושים אינם "חלקים" מסתייע רש"י בפירוש רבי משה הדרשן להשלמת ביאור הקשר בין "ציצית" ליציאת-מצרים

חידושו של רבי משה הדרשן הוא:

שעצם מצוות ציצית - שקולה כנגד כל המצוות

(כמו שבת וכמו עבודה זרה)

ולא רק משמשת "תזכורת" שתגרום לקיומן

ולכן מעדיף רש"י לצטט

את פסוק מ ולא את קודמו פסוק לט

ובזה תירץ רש"י את קושיית האבן עזרא:

(מ) וטעם למען תזכרו - וכבר אמר וזכרתם את כל מצות ה'. שאם תזכרו תהיו קדושים ולא תתגאלו בתאות הלב המטנפת הרוח המשכלת:

אלא שעדיין קשה:

אמנם הציצית שקולה כנגד כולם

אבל שבת וע"ז לכאורה קשורות יותר ליציאת מצרים למה הוצמדה "יציאת מצרים" ל"ציצית" דווקא ?

ממשיך רש"י להוכיח

שכל פרטי-הציצית כולם קשורים ל"יציאת מצרים" !

[ובזה תובן עדיפותה על שבת וע"ז]

ולהעיר שגם במשנה בברכות נאמר:

"מזכירין יציאת מצרים בלילות"

ולא זכיתי להבין למה תיקרא כל הפרשה ע"ש יצי"מ ? עד שדרשה רבנו בליקוטי-שיחות...

הוי אומר:

מלכד היותה מצוה כללית [שע"י: "ועשיתם את כל מצוותי"]

הרי גם פרטיה רומזים ליציאת מצרים:

"על כנפי בגדיהם" - "על כנפי נשרים"

ולצורך זה מייבא רש"י גם פסוק מ"כי תצא" "על ארבע כנפות" - כנגד ארבע לשונות של גאולה

ומוסיף: "ולא בעלת חמש" - שגם הבגד מרמז ליצי"מ

וכך בקשר ל"פתיל תכלת": בשני פירושויו על התכלת

מדיש רש"י

שכל פרטי "מכת-בכורות" מרומזים בתכלתו

במכת בכורות היו שני עניינים:

שיכול הבכורות בפועל - "ומכתם היתה בלילה"

נגזר דינם למעלה ברקיע - בזכות דם מילה ופסח

ומעתה: התרגום =תכלא מורה על השיכול בפועל בחצות הלילה

צבע התכלת הדומה "לרקיע...לעת ערב"

מורה על שעת שחיטת הפסח - שאז נגזר עליהם ברקיע

וה"פתיל" מורה על ההמשכה מהרקיע לביצוע למטה

ולאחר שנוכחנו שה"פתיל" מקשר את "ראשיתה המופשטת" של יציאת מצרים

מי"ד בניסן לעת ערב

מסיים רש"י

שכן הוא גם ביחס לסיים "יציאת מצרים"

שמחשבים את שלימותה הסופית ביותר

שאמרו שירה על הים

"שמונה חוטים" כנגד "שמונה ימים" מלאים !

יינה של תורה:

מבואר בחסידות ההבדל בין "חומי לבן" וה"תכלת":

"תכלת" = גבורה ויראה - "סוד מרע".

"לבן" = חסד ואהבה - ענין "ועשה טוב".

ה"תכלת" עניינו כילוי וביעור-הרע מקרבו עד שע"י זה "ולא תתורו אחרי לבבכם... אשר אתם זונים אחריהם"

ומבאר אדה"ז בלקו"ת:

וזהו "ולא תתורו כו' אשר אתם זונים" כי כשתתורו אחרי לבבכם ותקבלו ממשפיע אחר אזי יהיה צבחי' זנות, דומה לזונה. וזהו שבתחילה כתוב וראיתם אותו וזכרתם ...ועשיתם אותו [=ולאחמ"כ] ולא תתורו, שכו"ל כמו זונה שבתחילה היה לה משפיע אחד ואח"כ מקבלת ממשפיע אחר, משא"כ אם לא היה לה משפיע בתחילה, דהיינו שהיא פנוייה ומקבלת ממשפיע אחר, אינן זו זונה האמורה בתורה לענין איסור כהונה.

וזהו הטעם-הפנימי שרש"י הקדים לפרש את "פתיל תכלת" בטרם פירש את "שמונה חוטים שבה"

כי הסדר הוא "סוד מרע [תחילה ואח"כ] ועשה טוב"

אבל בימינו שאין התכלת מצוייה

וכל שמונת-החוטים הם "לבן"

זה מורה שעתה צריך להגביר את קו החסד והאהבה

עד לגאולה השלימה.